

ENW'R PWYLLGOR CRAFFU	Pwyllgor Craffu - Gwasanaethau
DYDDIAD Y CYFARFOD	13 Chwefror 2014
TEITL YR EITEM	Darpariaethau o fewn y Sir er mwyn ymateb i anghenion cyflwr problemau cof (Dementia)
AELOD CABINET	Y Cyngorydd R H Wyn Williams

A. Pwrpas yr Adroddiad

A.i Cyflwynir yr adroddiad hwn ar y maes Dementia mewn ymateb i gais gan y Pwyllgor Craffu Gwasanaethau am wybodaeth trosolwg ar drefniadau gofal i unigolion gyda dementia a sut y byddwn yn cyfarch prinder cyfleusterau ar gyfer unigolion.

A.ii Yn unol â chais y Pwyllgor, rhoddir sylw i'r agweddau penodol canlynol:

1. Beth yw'r wybodaeth ddiweddaraf o ran yr asesiad angen am wasanaethau o'r fath ar draws y Sir a beth yw'r rhagolygon ar gyfer y dyfodol y mae'r Gwasanaeth yn cynllunio ar eu cyfer?
2. Beth yw'r wybodaeth ddiweddaraf ar y sefyllfa o ran darpariaeth dementia ar draws y sir, yn cynnwys cynlluniau sydd ar y gweill?
3. Beth yw'r patrwm o ran cydweithio rhwng darpariaeth gyhoeddus a darpariaeth breifat ar draws y sir a sut y mae'r cydweithio hynny yn gweithio?
4. O ran y gwasanaethau sydd ar gael ac sy'n cael eu Cynllunio beth yw'r sefyllfa o ran gallu i ddarparu gwasanaethau yn y Gymraeg a'r Saesneg?

B. Gwybodaeth trosolwg - y cyd-destun strategol

B.i Cynllun Strategol Cyngor Gwynedd 2013-2017

B.i.i Gweledigaeth maes gofal iechyd a lles Cynllun Strategol Gwynedd 2013-17 yw i "geflogi plant a phobl fregus i fyw bywydau cyflawn" ac i "ysbrydoli pobl Gwynedd i fyw bywydau iach".

B.i.ii Mae'r cynllun strategol wedi adnabod yr angen i gyfrannu at sicrhau'r gwahaniaethau canlynol erbyn 2017:

- Sicrhau darpariaeth addas o ofal yn y lleoliad cywir
- Darparu llais cryfach i ddefnyddwyr gwasanaethau cymdeithasol Gwynedd
- Rhwydwaith o gefnogaeth ragweithiol ar gael i gynorthwyo oedolion a phobl hyn fyw yn annibynnol heb ymyrraeth ffurfiol Gwasanaethau Cymdeithasol
- Sicrhau fod oedolion Gwynedd yn fwy diogel

B.ii Cynllun Comisiynu Pobl Hyn 2011-2016

B.ii.i O ran y weledigaeth, amlygir yng Nghynllun Comisiynu Pobl Hyn 2011-2016 mai nod Gwasanaethau Cymdeithasol Cyngor Gwynedd wrth gomisiynu gwasanaethau ar gyfer oedolion fydd sicrhau yr angen i:

- Gwrdd ag anghenion yr unigolyn
- Gyfrannu tuag at gynnal annibyniaeth
- Gynnig dewisiadau ac opsiynau i'r unigolyn
- Bod ddigon hyblyg i allu newid i gyfarch unrhyw newidiadau i amgylchiadau ac anghenion yr unigolyn

B.ii.ii Ceir yn ogystal ddatganiad pendant o fewn y Cynllun Comisiynu bod bwriadau Comisiynu Gwynedd ar gyfer 2011-2016, parthed y gwasanaethau hynny i'w darparu yn uniongyrchol neu o dan gontract / cynladwyedd gwasanaeth i gynnwys "*Sicrhau darpariaeth i gyfarch anghenion gofal preswyl arbenigol dementia a nyrsio.*"

B.iii Adolygiad Strategol Gwasanaethau Preswyl a Nyrsio 2009 ac 2010

B.iii.i Yn 2009 cytunodd y Cyngor i ymgymryd ag adolygiadau strategol er mwyn herio'r ffordd y darparwyd gwasanaethau preswyl a nyrsio gan y Cyngor. Nod yr adolygiadau yma fyddai i sicrhau bod gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor yn hyblyg, cost effeithiol ac yn cynnig gwerth am arian. Ymgwymerwyd ag astudiaeth o sut roedd y gwasanaeth presennol yn cael ei ddarparu, costau'r gwasanaeth ac anghenion y gwasanaeth yn y dyfodol, gan ystyried y nifer cynyddol o breswylwyr hyn o fewn y gymdeithas.

B.iii.ii Roedd y casgliadau yn dangos bod y galw am ofal preswyl traddodiadol yn lleihau, ac roedd gwaith ymgynghori yn dangos yn glir bod defnyddwyr yn ffafrio model sy'n caniatáu iddynt fyw yn annibynnol am gyhyd a phosibl.

B.iii.iii Roedd casgliadau o'r adolygiad yn dangos y dylai'r ddarpariaeth yn y dyfodol:

1. lleihau nifer gwelyau preswyl traddodiadol
2. gynyddu nifer gwelyau mewn Tai Gofal Ychwanegol
3. gynyddu nifer gwelyau nyrsio (yn arbennig mewn rhai ardaloedd)
4. **gynyddu nifer gwelyau ar gyfer rhai a phroblemau'r cof (preswyl a nyrsio).**

-----

1. Beth yw'r wybodaeth ddiweddaraf o ran yr asesiad angen am wasanaethau o'r fath ar draws y Sir a beth yw'r rhagolygon ar gyfer y dyfodol y mae'r Gwasanaeth yn cynllunio ar eu cyfer?

1.1 Gwybodaeth gyfredol

1.1.1 Dengys y tablau canlynol wybodaeth am niferoedd o ddefnyddwyr gwasanaeth dementia yng Ngwynedd am y cyfnodau 2010-11, 2011-12 ac 2012-13. Mae'r wybodaeth wedi ei rannu i ddangos defnyddwyr 65 oed a throsodd a defnyddwyr o dan 65 oed.

Tabl 1: Nifer o Gleientiaid â Dementia yn Derbyn Gwasanaeth (Cleientiaid sydd 65 mlwydd oed a throsodd.)

Cyfnod	Nifer cleientiaid â Dementia yn derbyn gwasanaeth Preswyl neu Nyrsio ar 31 Fawrth	Nifer cleientiaid â Dementia yn derbyn gwasanaeth yn y Gymuned ar 31 Fawrth	Cyfanswm	Nifer cleientiaid â Dementia yn derbyn gwasanaeth Preswyl neu Nyrsio yn ystod y flwyddyn	Nifer cleientiaid â Dementia wnaiff derbyn gwasanaeth yn y Gymuned yn ystod y flwyddyn	Cyfanswm
2010 - 2011	99	62	161	154	138	248
2011 - 2012	94	65	159	122	135	220
2012 - 2013	92	54	146	129	121	215

Tabl 2: Nifer o Gleientiaid â Dementia Dechreuad Cynnar yn Derbyn Gwasanaeth
(Cleientiaid sydd rhwng 18 a 64 mlwydd oed.)

Cyfnod	Nifer cleientiaid â Dementia yn derbyn gwasanaeth Preswyl neu Nyrso ar 31 Fawrth	Nifer cleientiaid â Dementia yn derbyn gwasanaeth yn y Gymuned ar 31 Fawrth	Cyfanswm	Nifer cleientiaid â Dementia yn derbyn gwasanaeth Preswyl neu Nyrso yn ystod y flwyddyn	Nifer cleientiaid â Dementia wnaiff derbyn gwasanaeth yn y Gymuned yn ystod y flwyddyn	Cyfanswm
2010 - 2011	1	5	6	1	6	7
2011 - 2012	1	1	2	1	5	6
2012 - 2013	2	1	3	2	2	3

1.2 Rhagolygon angen i'r dyfodol

- 1.2.1 O ran ystadegau rhagolygon achosion dementia i'r dyfodol, gwneir defnydd o wybodaeth o'r Cynllun Comisiynu Pobl Hyn 2011-2016 ac o'r System Daffodil sy'n rhagolwg yr angen am wasanaethau gofal yng Nghymru. Mae'r rhagolygon yma yn cyfleu y bydd cynnydd yn y niferoedd o'r boblogaeth sydd gyda rhyw ffurf o ddementia. Mae'r ystadegau hefyd yn amlygu'r agwedd bod cyfran o'r boblogaeth rhwng 30-64 oed gyda symptomau dementia cynnar.
- 1.2.2 Mae'r wybodaeth o System Daffodil yn nodi bod y niferoedd yng Ngwynedd yn 2012 rhwng 30-64 oed gyda symptomau dementia cynnar yn 32 gyda'r un lefel yn 2030. Mae'r niferoedd yn y grŵp yma ar gyfer ardal Awdurdod Iechyd Betsi Cadwaladr yn 190 yn 2012 ac 188 yn 2030.
- 1.2.3 Yn ychwanegol i hyn, mae System Daffodil yn nodi bod y cyfanswm yn 2012 o bobl 65 oed ag uwch yng Ngwynedd gyda dementia yn 1,773 ac y bydd wedi cynyddu i 2,686 erbyn 2030.

1.3 **Cynllun Comisiynu Pobl Hyn 2011-2016**

- 1.3.1 Nodir yn y cynllun parthed dementia tudalen 12:

“Dementia yw un o'r prif resymau dros anabledd mewn henaint. Mae gan un o bob chwech o bobl dros 80 mlwydd oed rhyw ffurf o ddementia tra bo un ym mhob 14 o bobl dros 65 oed gyda dementia. Mae'r cynnydd yn nifer y bobl gyda dementia yn adlewyrchu'r tuedd demograffeg a ragwelir yng Ngwynedd.

Rhagwelir y bydd nifer y bobl fydd â dementia yng Ngwynedd yn cynyddu 35% o 1,718 i 2,325 rhwng 2007 a 2021. O'r bobl dros 65 mlwydd oed sydd â dementia, mae gan 55.4% ddementia ysgafn, 32.1% ddementia cymedrol a 12.5% ddementia dwys."

1.4 Rhagolygon o System Daffodil: "Projecting the need for care services in Wales"

1.4.1 Dementia - Ardal Gwynedd

Dementia

People aged 30-64 predicted to have early onset dementia, and people aged 65 and over predicted to have dementia, by age and gender, projected to 2030

	Show next five years				
Dementia - all people	2012	2015	2020	2025	2030
Show by gender					
People aged 30-39 with early onset dementia	1	1	1	1	1
People aged 40-49 with early onset dementia	3	3	3	3	3
People aged 50-59 with early onset dementia	15	15	16	15	13
People aged 60-64 with early onset dementia	13	12	12	13	12
Total population aged 30-64 with early onset dementia	32	31	32	32	30
People aged 65-69 with dementia	97	103	88	90	98
People aged 70-74 with dementia	157	175	208	180	184
People aged 75-79 with dementia	276	290	332	396	344
People aged 80-84 with dementia	449	448	490	572	688
People aged 85 and over with dementia	793	851	958	1,122	1,371
Total population aged 65 and over with dementia	1,773	1,867	2,077	2,360	2,686

Figures may not sum due to rounding
Copyright 2010

1.4.2 Dementia - Ardal Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Dementia

People aged 30-64 predicted to have early onset dementia, and people aged 65 and over predicted to have dementia, by age and gender, projected to 2030

	Show next five years				
Dementia - all people	2012	2015	2020	2025	2030
Show by gender					
People aged 30-39 with early onset dementia	6	6	7	7	7
People aged 40-49 with early onset dementia	21	20	18	17	18
People aged 50-59 with early onset dementia	87	91	98	93	85
People aged 60-64 with early onset dementia	75	69	71	80	78
Total population aged 30-64 with early onset dementia	190	187	194	198	188
People aged 65-69 with dementia	562	605	537	552	622
People aged 70-74 with dementia	934	1,038	1,249	1,117	1,153
People aged 75-79 with dementia	1,568	1,708	1,980	2,400	2,172
People aged 80-84 with dementia	2,383	2,464	2,897	3,415	4,183
People aged 85 and over with dementia	4,571	4,898	5,635	6,942	8,682
Total population aged 65 and over with dementia	10,018	10,714	12,298	14,426	16,811

Figures may not sum due to rounding
Copyright 2010

2. Beth yw'r wybodaeth ddiweddaraf ar y sefyllfa o ran darpariaeth dementia ar draws y sir, yn cynnwys cynlluniau sydd ar y gweill?

2.1 Yn y blynyddoedd dilynol ers Adolygiad Strategol Gwasanaethau Preswyl a Nyrsio 2009 ac 2010, rydym wedi gweld datblygiad a chyflenwi ystod o gynlluniau a darpariaethau ar draws y Sir o fewn y maes dementia. Cydnabyddir bod llwyddiannau wedi amrywio o ran meysydd penodol o ofal a rhwng ardaloedd ond mae'n bwysig cofio bod ymdrechion yn parhau. Cyflwynir isod grynodedb fesul darpariaeth gwasanaeth o'r llwyddiannau hyd yma a hefyd y cynlluniau sydd ar y gweill.

A. Gofal Preswyl

- Fel y nodwyd eisoes, bu i Adolygiad Strategol Gwasanaethau Preswyl a Nyrsio 2009 ac 2010 adnabod yr angen i leihau'r nifer o welyau preswyl traddodiadol a chynyddu'r nifer o welyau arbenigol ar gyfer unigolion gyda phroblemau cof. Er mwyn ymateb, gwelwyd hyd yma:

- Darpariaeth gan Cyngor Gwynedd:

1. Newid cofrestriad Cartref Gofal Maesincla yng Nghaernarfon o gartref preswyl traddodiadol i gartref preswyl arbenigol ar gyfer unigolion gyda phroblemau cof.
2. Adeiladu estyniad i gartref preswyl Bryn Blodau yn Llan Ffestiniog er mwyn gallu sefydlu uned arbenigol ar gyfer unigolion gyda phroblemau cof.
3. Agor Uned yng nghartref Llys Cadfan yn Nhywyn.

- Darpariaeth gan y sector annibynnol:

1. Ymateb wedi bod i'r angen am welyau ac arbenigol yn Nwyfor gan i gartref Plas Madryn ym Morfa Nefyn newid eu cofrestriad a hwnnw bellach yn gartref ar gyfer unigolion gyda phroblemau cof.
2. Nifer o welâu preswyl arbenigol wedi cofrestru mewn cartrefi eraill yn Nwyfor.
3. Yn Arfon – agorwyd uned yng nghartref Gwynfa II, ger Bontnewydd, Caernarfon.

B. Gofal Nyrsio

- Nododd Adolygiad Strategol Gwasanaethau Preswyl a Nyrsio 2009 ac 2010 yr angen i gynyddu darpariaeth mewn rhannau o'r Sir. Mae ymdrechion wedi mynd rhagddo gan y Cyngor i sicrhau denu darparwyr i Dde'r Sir ond hyd yma ni lwyddwyd i ddenu darparwyr sy'n barod i ddatblygu gwasanaethau arbenigol yn Ne Meirionydd.

- Sefyllfa wedi gwella yn Arfon a Dwyfor gan i gartref nyrsio arbenigol agor yn y ddwy ardal yn y blynyddoedd diwethaf. Y cartref yn Nwyfor yn gwasanaethu Gogledd Meirionnydd ond pryder yn parhau am ddiffyg darpariaeth yn Ne Meirionnydd ac yn sgil hyn unigolion heb ddewis ond yn gadael yr ardal pan fo hwy angen gofal arbenigol.

- O ran y dyfodol, rhoddwyd caniatâd cynllunio yn Nhachwedd 2013 i gwmni Pendine Park ar gyfer datblygu safle hen Ysbyty Bryn Seiont yng Nghaernarfon. Y bwriad fydd datblygu cyfleuster gofal nyrsio arbenigol a darparu 16 uned breswyl gofal ychwanegol ar gyfer cynnig cefnogaeth i ddiodefwyr dementia a'u teuluoedd.

C. Gofal Dydd

- Gofal dydd arbenigol ar gyfer unigolion gyda phroblemau cof wedi ei ddarparu ar y cyd gan y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd yn Nwyfor ers nifer o flynyddoedd.
- Yn fwy diweddar darpariaeth yn Arfon gyda'r Cyngor yn agor Canolfan Ddydd newydd ar safle Plas Hedd ym Mangor. Gofal dydd arbenigol yn cael ei ddarparu yno ddau ddiwrnod yr wythnos sef dydd Mercher a Sadwrn.
- Y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd yn cydweithio i sefydlu darpariaeth yn Meirionnydd a darpariaeth un diwrnod ym Mlaenau Ffestiniog.

CH. Cefnogi gofalwyr

- Gweler manylion y datblygiadau Gofal Dydd y cyfeirir atynt ym Mluch C uchod.
- Gofal ysbaid – o ran yr anghenion, gellir eu cwrdd drwy gyfrwng gofal preswyl y Cyngor gyda gwely ysbaid yng nghartref Plas Maesincla yng Nghaernarfon ac ym Mryn Blodau yn Llan Ffestiniog.
- Trafodaethau yn parhau gyda'r Bwrdd Iechyd o ran cyd gomisiynu gwely i ddarparu gofal ysbaid mewn cartref nyrsio arbenigol.
- Cytundeb Lefel Gwasanaeth rhwng Cyngor Gwynedd a Chymdeithas Alzheimer's ar gyfer darpariaeth Gweithiwr Cefnogi Dementia (24 awr yr wythnos).
- I'r dyfodol, mae'r Cyngor yn awyddus i ystyried sut y gellir gwneud mwy o ddefnydd o dechnoleg i gefnogi Gofalwyr.

3. Beth yw'r patrwm o ran cydweithio rhwng darpariaeth gyhoeddus a darpariaeth breifat ar draws y sir a sut y mae'r cydweithio hynny yn gweithio?

3.1 Ni allai'r Gwasanaethau Cymdeithasol gyflawni'i raglen waith na gweithredu fel cyfundrefn effeithiol ar ei ben ei hun. Mae'n ddibynnol ar berthynas gref gyda nifer o wasanaethau eraill o fewn y Cyngor a gyda nifer o gyrff eraill oddi allan gan gynnwys awdurdodau lleol eraill, Iechyd, yr heddlu, y trydydd sector, mentrau cymdeithasol, cymdeithasau tai, mudiadau gwirfoddol a chwmnïau preifat.

3.2 Mae'r rhan flaenorol o'r papur yma yn ymhelaethu ar ymdrechion cydweithio cyhoeddus a phreifat o ran sicrhau darpariaeth briodol o fewn y maes gofal penodol yma. Ceir hefyd ymdrechion cynyddol o'r ochr cydweithio'n strategol.

3.3 O ran y cydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd:

3.3.1 O ran cyfeiriad cydweithio i'r dyfodol, gwneir datganiad clir gan Llywodraeth Cymru o fewn y ddogfen ymgynghori "Fframwaith ar gyfer Darparu Iechyd a Gofal Cymdeithasol Integredig ar gyfer Pobl Hŷn sydd ag Anghenion Cymhleth"

(Gorffennaf 2013) fod disgwyliad i gynlluniau comisiynu i'r dyfodol fod yn gynlluniau ar y cyd gyda'r Bwrdd Iechyd. Mae trafodaethau lefel uchel eisoes ar y gweill i gryfhau'r berthynas yma.

3.3.2 Mae'r Fframwaith ar gyfer Pobl Hŷn sydd ag anghenion cymhleth yn amlinellu'r angen i sefydlu patrwm newydd o wasanaethau, gan adeiladu ar sylfeini da sydd eisoes yn eu lle, eu haddasu a'u datblygu. Cydnabyddir y dystiolaeth gynyddol sy'n dangos manteision integreiddio, ac amlinellai uchelgais Llywodraeth Cymru i gael gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol gwirioneddol integredig i bobl hŷn. Mae disgwyl i bartneriaid trwy Gymru i symud ymlaen yn gyflym i sicrhau mai'r model hon yw'r norm. Mae angen newid sylweddol dros y tair blynedd nesaf.

3.4 O ran y cydweithio yn rhanbarthol:

3.4.1 Mae awdurdodau lleol unigol wedi bod yn datblygu gwasanaethau i bobl sydd â dementia ond hyd yn ddiweddar, ni welwyd cydweithio yn y maes hwn ac mae hynny wedi arwain at ddarpariaeth gwasanaeth sy'n anghyson ar draws y rhanbarth. O ystyried ardal weithredu'r bwrdd iechyd yng ngogledd Cymru a phwysigrwydd hanfodol datblygu gwasanaethau ar y cyd â iechyd, byddai cydweithio yn ein galluogi i wella gwasanaethau i bobl sydd â dementia yn gynt ac yn fwy effeithiol nag wrth geisio gwneud hynny fel awdurdodau unigol.

3.4.2 Llwyddwyd i ddenu Arian referniw o'r Gronfa Cydweithio Rhanbarthol i bwrsas ariannu prosiect rhanbarthol o dan y teitl "*Inspiring Action – developing person centred dementia care in North Wales*" am 3 mlynedd rhwng 2013 ac 2016. Bydd y prosiect rhanbarthol yn canolbwyntio ar agweddau gan gynnwys:

- Asesiad o'r farchnad er mwyn deall yn well y capasiti presennol a bylchau yn y farchnad,
- Ymarferiad anghenion i ragweld galw am wasanaethau i'r dyfodol,
- Datblygu strategaeth comisiynu ranbarthol ar gyfer gwasanaethau i bobl gyda dementia,
- Ymchwilio mewn i ymarfer da o ran cefnogi pobl gyda dementia ac ystyried sut y gellir datblygu'r modelau yma yng Ngogledd Cymru.

3.4.3 Eisoes fel rhan o'r prosiect yma, mae Grŵp Tasg Dementia Rhanbarthol wedi ei sefydlu, a hwylusir gan Ganolfan Comisiynu Gogledd Cymru, sydd yn canolbwyntio ar ddatblygu Manyl yn Rhanbarthol fydd yn gosod allan y gofynion i gartrefi gofal ar gyfer pobl gydag anghenion dwys yn gysylltiedig â'u cyflwr dementia.

3.4.4 Bydd Canolfan Comisiynu Gogledd Cymru yn cynnal digwyddiad ar 28ain o Fawrth 2014 yng Nghanolfan Optic, Llanelwy er mwyn rhannu gwybodaeth am y prosiect rhanbarthol cyffrous yma.

4. O ran y gwasanaethau sydd ar gael ac sy'n cael eu Cynllunio beth yw'r sefyllfa o ran gallu i ddarparu gwasanaethau yn y Gymraeg a'r Saesneg?

- 4.1 O fewn y Cyngor, mae gennym gefnogaeth gref i sicrhau ein bod yn cwrdd â gofynion deddfwriaeth ym maes Cydraddoldeb ac Amrywiaeth ac rydym yn ymwybodol iawn o'r angen i ystyried goblygiadau cydraddoldeb, ac i ymgymryd ag neu ddatblygu asesiadau effaith wrth geisio newid darpariaeth neu wasanaeth.
- 4.2 Mae gennym ddyletswydd i gynnig ein gwasanaethau yn dewis iaith ein defnyddwyr a gwneir pob ymdrech i sicrhau gweithlu dwyieithog. Mae cynllun Gweithlu'r Adran yn rhoi sylw i sgiliau iaith y sector yn ei gyfanrwydd gan gynnig mewnbyn ar ymwybyddiaeth ieithyddol a hyfforddiant perthnasol.
- 4.3 Rydym fel Gwasanaeth yn croesawu "Mwy na Geiriau", sef y fframwaith strategol a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer sicrhau gwasanaethau cyfrwng Gymraeg ym maes lechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol.
- 4.4 Yn 2012/13 gofynnodd y Cyngor i ymgynghorydd gynnal "Arolwg o ofynion ac ymarfer Cyngor Gwynedd wrth ddarparu gwasanaethau Cartrefi Gofal (Preswyl a Nyrso), a Gofal Cartref". Ymgynghorwyd gyda darparwyr cartrefi gofal a chwmnïau gofal cartref yn y broses o lunio'r adroddiad a chwblhawyd yr arolwg ym Mawrth 2013. Fel ymateb i'r adroddiad fe fyddwn yn diwygio rhai elfennau o'n gytundebau gyda darparwyr i adlewyrchu disgwyliadau anghenion ieithyddol y defnyddwyr gwasanaeth.
- 4.5 Drwy gyfrwng ymdrechion Uned Contractau Gwasanaethau Cymdeithasol y Cyngor, rydym yn sefydlu Cytundebau Lefel Gwasanaeth gyda'n darparwyr fydd yn cynnwys cymalau penodol mewn perthynas â iaith. Bydd y Darparwr, ar gyfer cyfnod y fframwaith cytundeb yn cydymffurfio gydag egwyddorion Polisiâu Iaith Gymraeg Cyngor Gwynedd.
- 4.6 Dyma'r cymal penodol parthed Gofynion Ieithyddol fel yr ymddengys yn ein Cytundebau Lefel Gwasanaeth.

"Bydd gofyn i chwi gydymffurfio gyda'r cymalau perthnasol yn Polisi Iaith Gymraeg Cyngor Gwynedd drwy:

- *Sicrhau y caiff gwasanaethau eu darparu yn dewis iaith defnyddiwr y gwasanaeth a'u teuluoedd*
- *Recordio iaith ddewisol y defnyddiwr gwasanaeth a'i deulu/theulu*
- *Sicrhau bod yr wybodaeth a'r llenyddiaeth a ddarperir i'r cyhoedd yn ddwyieithog.*
- *Sicrhau bod arwyddion a hysbysebion yn ddwyieithog.*
- *Sicrhau fod trefniadau ar gael ar gyfer cyfieithu."*

- 4.7 Bydd y broses monitro Cytundeb Lefel Gwasanaeth / Cytundebau yn cynnwys ffurflen cyn-ymweliad sy'n gofyn cwestiynau ynglŷn â'r canran o'r staff sydd yn gallu ysgrifennu, darllen a siarad Gymraeg; faint sydd yn dysgu'r Gymraeg. Bydd monitro hefyd os oes ganddynt Bolisi Iaith Gymraeg.

- 4.8 Yn ystod yr ymweliad bydd proses o wirio eu holl bolisiâu / taflenni / unrhyw wybodaeth ar gyfer staff / cyhoedd gan sicrhau eu bod yn ddwy ieithog ac os ydynt yn gallu darparu gwasanaeth yn dewis iaith y defnyddiwr.